

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

Bakalářská práce

2020

Fabian Byrtus

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

**Vliv aktivace článku 7 SEU
na evropskou politiku Polska**

Bakalářská práce

Autor práce: Fabian Byrtus

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: Mgr. Jan Váška, Ph.D.

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 17. 5. 2020

Fabian Byrtus v. r.

Bibliografický záznam

BYRTUS, Fabian. *Vliv aktivace článku 7 SEU na evropskou politiku Polska*. Praha 2020. počet stran. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra evropských studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Jan Váška, Ph.D.

Rozsah práce: 64711 znaků

Abstrakt

Bakalářská práce *Vliv aktivace článku 7 SEU na evropskou politiku Polska* se věnuje analýze tří rovin evropského politiky vedené vládami Práva a spravedlnosti v rozmezí let 2015-2019. Konkrétně se jedná o rovinu rétorickou, koaličního chování a na úrovních konkrétních projevů v rámci strukturálních evropských politik. Spor mezi Evropskou komisí a polskou vládou ohledně možného porušování principu vlády práva donutil Polsko v polovině volebního období k rekonstrukci vlády, včetně postu samotného ministerského předsedy. Došlo také k částečné úpravě vládní rétoriky a k přehodnocení přístupu k některým strategickým partnerům. Na konkrétní strukturální politiky měl však spor minimální vliv. Důležitým faktorem, který sehrál svou roli při přehodnocování přístupu polské vlády k reformě Evropské unie, bylo rozhodnutí Spojeného království o vystoupení z Unie, čímž Varšava přišla o hlavního spojence.

Abstract

This bachelor's theses titled *The Influence of the Activation of the Article 7 TEU on Poland's European Policy* is based on the analysis of the dispute over the rule of law between the Polish government and the European Commission and on its role in revising the Poland's European policy. The issue is considered in three dimensions: rhetorical, according to the ability of forming the strategic partnerships with other member states and through the perspective of the particular European policies. The conflict itself initiated a significant reconstruction of the Polish government, including the post of the prime minister. In consequence, the change of rhetoric was applied by the new government as well as the revaluation of strategic partnerships. However, the impact on the particular European policies was rather insignificant. Excluding the role of the conflict, the Brexit played a key role in Polish European policy shaping, as a result of the loss of the most desirable ally.

Klíčová slova

Evropská unie, Polsko, Právo a spravedlnost, evropská politika, aktivace článku 7 SEU

Keywords

European Union, Poland, Law and Justice, European policy, activation of the article 7 TEU

Title

Influence of the Activation of the Article 7 TEU on the Poland's European Policy

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Janu Váškovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky a především za jeho trpělivost při psaní této práce.

Obsah

Úvod	1
1. Strana Právo a spravedlnost a její ideologické ukotvení	5
1.1. Přístup Práva a spravedlnosti k evropské integraci	5
2. Evropská politika vlády Beaty Szydłové	9
2.1. Rétorika	9
2.2. Koaliční chování.....	11
2.2.1. Německo.....	11
2.2.2. Francie	13
2.2.3. Velká Británie.....	14
2.2.4. Regionální spolupráce	15
2.3. Evropské politiky	16
2.3.1. Společná bezpečnostní a obranná politika.....	17
2.3.2. Migrační a azylová politika	18
2.3.3. Energetická a klimatická politika	19
3. Evropská politika Polska za vlády Mateusze Morawieckého	21
3.1. Rétorika	23
3.2. Koaliční chování.....	24
3.2.1. Německo.....	25
3.2.2. Francie	26
3.2.3. Regionální spolupráce	27
3.3. Evropské politiky	28
3.3.1. Společná bezpečnostní a obranná politika.....	28
3.3.2. Migrační a azylová politika	28
3.3.3. Energetická a klimatická politika	29
Závěr	31

Úvod

Polsko jako jeden z největších a nejlidnatějších států střední a východní Evropy patří mezi silné hráče na evropské politické scéně. Postavení Polska v Evropské unii (EU) po dlouhou dobu určovala především těsná spolupráce vlád pod vedením politiků z Občanské platformy (PO) s evropskými institucemi a proevropsky orientovanými politiky napříč evropským kontinentem. Tato spolupráce vedla k vybudování obrazu země, která byla dávana za příklad úspěšné integrace nových členských států do unijních struktur. Nicméně po vítězství Práva a spravedlnosti (PiS) v parlamentních volbách v roce 2015 došlo k radikálnímu obratu. Přístup lídrů PO k evropské politice byl vedením PiS označen za příliš servilní nejen vůči samotnému Bruselu, ale také vůči dalším silným členským státům v čele s německo-francouzským tandemem, a tudíž v přímém rozporu se zájmy země. Polsko se naopak mělo postavit do čela hnutí za reformu EU a mělo se snažit vytvořit opozici vůči hlavnímu integračnímu proudu. Za tímto účelem se politici PiS snažili spojit nejen s podobně smýšlejícími členskými státy, zejména s Velkou Británií, ale zároveň se Polsko mělo snažit o větší spolupráci na regionální úrovni, ať už v rámci již existujících struktur (Visegrádská skupina), nebo vytvořit projekty nové (Trojmoří). Do konfliktu s unijními institucemi se však vláda PiS nedostala kvůli svému skeptickému postoji k evropskému projektu a nově zavedené, velmi agresivní rétorice, nýbrž kvůli vnitřním změnám, zejména v polském soudnictví, čímž podle institucí EU došlo k narušení vlády práva v Polsku.

Zlomovým momentem byla aktivace čl. 7 Smlouvy o Evropské unii v prosinci 2017, kdy došlo k historicky prvnímu využití tohoto mechanismu k ochraně základních hodnot EU. Tato práce tedy vychází z hypotézy, že aktivace zmíněného článku měla vliv na utváření evropské politiky polské vlády pod vedením premiérů za stranu PiS. Cílem této práce je zmapovat tyto dopady a důsledky v časovém rozmezí let 2015-2019. Konkrétně se práce zaměří na období od vítězství Práva a spravedlnosti v parlamentních volbách v roce 2015 až do voleb na podzim roku 2019. Aktivace zmíněného článku nepředstavuje pouze pomyslný milník, který dělí dané období na dvě poloviny, nýbrž je tento krok Evropské komise také považován za motiv pro výraznou obměnu polské vlády včetně postu samotného ministerského předsedy.

Tato práce bude sledovat výše nastíněnou strukturu. První část blíže přiblíží samotnou stranu Právo a spravedlnost, její ideové ukotvení na polské politické scéně, a také proměnlivý

přístup PiS k evropské integraci od založení strany v roce 2001 až po zmiňované vítězství v parlamentních volbách v roce 2015. Jádrem této práce budou následující dvě kapitoly, které budou z metodologického hlediska koncipovány jako komparativní analýza evropské politiky Polska pod vedením vlád Práva a spravedlnosti v letech 2015-2019. Dělicím momentem bude zmiňovaná aktivace čl. 7 SEU v prosinci 2017. Obě kapitoly budou mít zrcadlovou diachronní strukturu a soustředí se na analýzu evropské politiky ve třech rovinách: *rétorické*, která bude postavena na analýze veřejných výpovědí představitelů PiS na adresu EU a členských států, ale také na téma evropské politiky obecně; zároveň v rovině *koaličního chování*, tedy ve smyslu hledání partnerů napříč zeměmi Evropské unie; a nakonec i s přihlédnutím na aktivitu Polska na *konkrétních evropských politikách (policies)*.

Kritika použité literatury

Tato bakalářská práce vychází ze souhrnu primárních a sekundárních zdrojů. Při vyhledávání vhodné literatury jsem nejčastěji vycházel z odborných publikací, oficiálních projevů politiků, volebních programů a z informací obsažených v internetových novinových článcích.

První kapitola, která má spíše informativní charakter a čtenáře má seznámit s ideologickým zakotvením strany Právo a spravedlnost, čerpá informace především z odborných článků na téma euroskepticismu, které byly publikovány v akademickém časopise *Politeja*, vydávaném Fakultou mezinárodních a politických studií Jagellonské univerzity v Krakově. K představení základních informací o PiS posloužila kniha Víta Hlouška a Lubomíra Kopečka „*Politické strany: původ, ideologie a transformace stran v západní a střední Evropě*“.

V podkapitolách věnovaných analýze rétoriky polské vlády jsem využil zejména přepisů každoročních projevů ministrů zahraničních věcí Polské republiky na půdě Sejmu, ve kterých jsou představeny hlavní cíle vlády v oblasti zahraniční a evropské politiky. Částečně jsem použil také informace obsažené ve volebním programu strany Právo a spravedlnost či v akademických a novinových článcích.

Pro účely analýzy koaličního chování vlády Beaty Szydłové a její aktivity při utváření

evropských politik se důležitým zdrojem například stal odborný referát „*W zwarciu. Politika europejska rządu PiS*“, který byl vydán za podpory Fondu Štěpána Báthoryho (Fundacja im. Stefana Batorego), jehož cílem jsou aktivity podporující rozvoj demokracie a občanské společnosti v Polsku. Důležitou funkci sehrály také ročenky věnující se analýze zahraniční politiky Polské republiky, které každoročně vydává nakladatelství Wydawnictwo Naukowe Scholar.

V poslední kapitole pojednávající o evropské politice vlády Mateusze Morawieckého jsem nejčastěji čerpal z akademických publikací, zejména ve formě vědeckých článků publikovaných v periodikách jako například *Journal of Common Market Studies* či *Politeja*. Klíčovým zdrojem byly opět již zmíněné diplomatické ročenky. Jelikož se tato část práce věnovala událostem poměrně nedávné minulosti, čerpal jsem částečně z internetových informačních webů, při jejichž výběru jsem dbal na jejich důvěryhodnost.

Při psaní této práce jsem rovněž částečně využil informace obsažené v mé ročníkové práci na téma „*Evropská politika vlád Práva a spravedlnosti před a po brexitu*“, a to zejména v podkapitolách věnovaných koaličnímu chování vlád Beaty Szydłové a Mateusze Morawieckého (podkapitoly 2.2. a 3.2.).

1. Strana Právo a spravedlnost a její ideové ukotvení

Strana Právo a spravedlnost vznikla v roce 2001 jako národně-konzervativní politický projekt bratří Lecha a Jarosława Kaczyńských. Z ideologického hlediska patří mezi národně-konzervativní pravicová uskupení.¹ PiS má silné antikomunistické kořeny a její program je postaven na ochraně křesťanských hodnot a úzké spolupráci s katolickou církví. Silně vystupuje proti potratům, umělému oplodnění, eutanázii a stejnopohlavním svazkům. Právo a spravedlnost odmítá neoliberalní ekonomický model, naopak podporuje zásahy státu do ekonomiky a prosazuje i štedrý sociální program, zejména na podporu polských rodin.²

Strana zaznamenala úspěch již v parlamentních volbách v roce 2001, kdy získala 44 křesel v polském Sejmu. O čtyři roky později už PiS ovládla nejen volby do dolní komory parlamentu, ale jeden z dvojice bratrů, Lech Kaczyński, dokázal vyhrát i volby prezidentské.³ PiS se dvakrát pokusila o sestavení koaliční vlády s dalšími dvěma silně konzervativními subjekty, Ligou polských rodin (Liga Polskich Rodzin, LPR) a Sebeobranou Polské republiky (Samoobrona Rzeczpospolitej Polskiej, SRP). Nicméně ani kabinet premiéra Kazimierze Marcinkiewicze, ani vláda Jarosława Kaczyńského neměly dlouhého trvání. V říjnu 2007 se tak konaly předčasné volby, ve kterých uspěl největší rival PiS – Občanská platforma (Platforma Obywatelska, PO). V období mezi léty 2007-2015 pak Právo a spravedlnost působilo v Sejmu jako nejsilnější opoziční strana. V tragické letecké havárii u Smolensku v roce 2010 zemřelo několik lídrů strany, včetně samotného prezidenta Lecha Kaczyńského.⁴

1.1. Přístup Práva a spravedlnosti k evropské integraci (2001-2015)

Ve vztahu k Evropské unii bývá Právo a spravedlnost nejčastěji řazeno mezi strany tzv. měkkého euroskepticismu (podle klasifikace Taggarta a Szczerbiaka).⁵ Přístup této strany k evropské integraci se však často proměňoval, zejména v návaznosti na tom, zda se PiS

¹ Vít Hloušek a Lubomír Kopeček, *Politické strany: původ, ideologie a transformace stran v západní a střední Evropě* (Praha: Grada, 2010), 203.

² Nóra Lázár, „Euroscepticism in Hungary and Poland: A Comparative analyses of Jobbik and The Law and Justice Parties“, *Politeja* 33, č. 1 (prosinec 2015): 224.

³ Hloušek a Kopeček, „*Politické strany*“, 204.

⁴ Nóra Lázár, „*Euroscepticism*“, 224.

⁵ Krzysztof Zuba, „Polski eurosceptycyzm w kontekście dylematów teoretycznych i porównawczych“, *Politeja* 33, č. 1 (prosinec 2015) 158.

podílelo na vládě či nikoliv.⁶

V době vzniku Práva a spravedlnosti v roce 2001, tedy v období, kdy se Polsko připravovalo na vstup do EU, strana bratrů Kaczyńských zdaleka nesdílela prounijní postoje Občanské platformy nebo SLD (Sojusz Lewicy Demokratycznej = Svaz demokratické levice). Zároveň však měla stejně daleko k silně euroskeptické Sebeobraně či Lize polských rodin (LPR).⁷ Politici PiS chápali členství v Unii jako důležitou věc, avšak větší význam přikládali zachování národní identity v rámci sjednocené Evropy. Lech Kaczyński se v té době nechal například slyšet, že by v referendu hlasoval proti přistoupení k EU, kdyby mělo být Polsko druhořadým členským státem.⁸ PiS tvrdě odmítalo také tzv. Ústavu pro Evropu, místo ní navrhovalo sepsání nové smlouvy, ve které by byla explicitně vyjádřena nezpochybnitelná role národních států.⁹ Po roce 2004 již otázka členství či nečlenství nebyla předmětem politických sporů, a to zejména díky vysoké popularitě, jakou se členství Polska v EU u voličů těšilo (včetně většiny voličů PiS).¹⁰ Na druhou stranu přístup k této organizaci a k evropské politice obecně od tohoto okamžiku představoval jedno z hlavních témat konkurenčního politického boje zejména mezi představiteli PiS a Občanské platformy.¹¹

Praktické projevy evropské politiky Práva a spravedlnost byly nejvíce viditelné během jejího působení ve dvou vládách mezi lety 2005-2007. Polská suverenita a prosazování národních zájmů byly akcentovány s ještě větší razancí, což plně korespondovalo s tehdejší historickou politikou PiS. K zvýšené míře kritiky zacílené na Evropskou unii došlo poté, co bratři Kaczyńští obsadili posty prezidenta i premiéra Polské republiky. V té době považovali další integraci na evropské úrovni za možné riziko pro polské národní zájmy a hodnoty, zároveň se obávali, že evropské mocnosti (zejména Německo) využijí širší integrace k získání většího vlivu v samotném Polsku. Nedůvěra vrcholných představitelů PiS v evropský projekt pramenila právě z tohoto negativního a nedůvěřivého postoje bratrů Kaczyńských vůči Německu vycházejícího z domněnky, že se Německo snažilo v minulosti ovládnout Polsko vojensky a dnes usiluje pod rouškou EU o totéž jen jinými prostředky, a to zejména v těmto ekonomickými. Euroskeptické postoje polské vlády pod vedením PiS ještě dále

⁶ Ibid. 169.

⁷ Anna Pacześniak, „Eurosceptycyzm polskich partii politycznych – ile w tym przekonania, a ile pragmatyzmu?“, *Politeja* 33, č. 1 (prosinec 2015): 189.

⁸ Nóra Lázár, „Euroscepticism“, 224.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Jo Harper et al., *Poland's memory wars: essays on illiberalism* (Budapest: Central European University Press, 2018), 28.

eskalovaly po podepsání koaliční dohody se stranami tvrdého euroskepticismu – Sebeobranou a Ligou polských rodin.¹²

Po rozpadu vládní koalice a předčasných volbách v roce 2007 se Právo a spravedlnost na osm let stalo nejsilnější opoziční stranou v Polsku. Způsob, jakým PiS vedlo evropskou politiku v letech 2007-2015, by se dal označit jednak jako kritika kroků vlády Občanské platformy a Polské strany lidové (Polskie Stronnictwo Ludowe, PSL) a jednak jako vyzdvihování vlastních úspěchů na poli EU v letech 2005-2007. Zásluhy si politici PiS připisovali především za dobré čerpání prostředků z operačních programů, dosažení tzv. Janinského kompromisu, týkajícího se hlasování v Radě, či připojení se k Velké Británii ohledně protokolu o vyjmutí z působnosti Listiny základních práv a svobod Evropské unie.¹³ Kritické hlasy týkající se evropské politiky vlády pak měly z části silně personalizovaný charakter. Byla to zejména osoba premiéra Donalda Tuska z Občanské platformy, který v rámci své politiky splynutí s hlavním integračním proudem přistoupil například na Pakt euro plus či na energeticko-klimatický balíček, za což byl politiky Práva a spravedlnosti takřka démonizován. Ti rovněž bagatelizovali význam úspěchů Občanské platformy, pokud jde o obsazení klíčových pozic v evropských institucích. Například obsazení postu předsedy Evropského parlamentu Jerzym Buzkem označili sice za prestižní záležitost, avšak sugerovali, že se jedná o funkci bez jakékoliv reálné moci.¹⁴

Pro ucelený obraz evropské politiky Práva a spravedlnosti nelze opomenout postoj strany, jaký zaujímá vůči jednotné evropské měně. K otázce přijetí eura v Polsku se PiS staví spíše skepticky. Přistoupení k eurozóně strana podmiňuje schválením občany v referendu, což by mělo nastoupit, až bude Polsko patřit k nejvyspělejším ekonomikám světa. Likvidace vlastní měny, a tudíž i autonomní monetární politiky, je politiky PiS vnímáno jako ztráta části suverenity, což koliduje s ideály, které strana vyznává.¹⁵

Dalším kritériem, podle kterého lze odvozovat postoj PiS k Evropské unii, je příslušnost této strany k určité frakci v Evropském parlamentu. V prvním volebním období po přistoupení Polska do EU, tedy v letech 2004-2009, fungovaly tři frakce, které ve větší či menší míře deklarovaly euroskeptické postoje. Byla to Nezávislost a demokracie (Independence and Democracy, ID), Unie pro Evropu národů (Union for a Europe of the

¹² Nóra Lázár, „*Euroscpticism*“, 225.

¹³ Anna Pacześniak, „*Euroscptycyzm polskich partii*“, 194.

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ *Ibid.*, 195.

Nations, UEN) a konfederace Evropské sjednocené levice – Severské zelené levice (European United Left – Nordic Green Left, GUE/NGL). Europoslanci za PiS vstoupili právě do UEN, ve které po rozpadu klubů LPR a Sebeobraný tvořili Poláci dokonce 45 % všech členů frakce.¹⁶ Silné postavení v rámci euroskeptického tábora si PiS udrželo i v následujícím období (2009-2014), když se po rozpadu UEN podílelo na vzniku nové frakce Evropští konzervativci a reformisté (European Conservatives and Reformists, ECR), která sama sebe označuje za eurorealistickou. Jedná se tedy o umírněnější formu euroskepticismu.¹⁷ V této frakci, které s 62 europoslanceckými křesly patří v současnosti šestá pozice v Evropském parlamentu, působí PiS dodnes a její představitel Ryszard Legutko plní dokonce funkci jejího spolupředsedy.¹⁸

¹⁶ Ibid., 182.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ „Politické skupiny v EP“, staženo 25. 7. 2020, <https://www.euroskop.cz/9254/sekce/politicke-skupiny-v-ep/>

2. Evropská politika Polska za vlády Beaty Szydłové

Předvolební kampaň předcházející parlamentním volbám v roce 2015 byla značně vyhrocená. Otázka zahraniční a evropské politiky byla navíc silně zastíněná domácími tématy. Obě nejsilnější strany, tedy Občanská platforma a Právo a spravedlnost, dále v předvolebních debatách kladly v této oblasti důraz na podobná témata, a to zejména na posílení postavení Polska ve strukturách Severoatlantické aliance a Evropské unie, či na další upevňování spolupráce mezi EU a jejími východními sousedy v rámci tzv. Východního partnerství.¹⁹ Směr, jakým by se PiS po případném vítězství mohlo v evropské politice ubírat, nebyl tedy příliš zřetelný a čitelný. K osvětlení cílů PiS nepřispěl ani volební program, ve kterém byla sice evropské problematice věnována významná část jedné z kapitol, nicméně kromě kritiky dosavadní politiky PO nabízel pouze nekonkrétní a široce pojatá řešení na úrovni ideových deklamací.²⁰ Určitý klíč tak poskytovala pouze zkušenost s předchozím působením Práva a spravedlnosti ve vládě mezi léty 2005-2007 a kritické výroky představitelů PiS na účet kabinetů Donalda Tuska a Ewy Kopaczové.

2.1. Rétorika

Diskontinuitu s politickým směřováním země vyjadřovalo již samotné heslo „*dobra zmiana*“ (polsky „*dobra zmiana*“), se kterým se PiS vydalo do předvolebního boje.²¹ Význam tohoto hesla v souvislosti s evropskou politikou byl často interpretován jako přímá kritika dosavadního působení vlád PO-PSL, kterým politici PiS vyčítali přílišnou servilitu vůči některým členským státům (zejména vůči Německu) a vedení politiky tzv. „na kolenou“ (PiS hlásalo tzv. „*powstanie z kolan*“), s cílem vydobýt si místo v hlavním integračním proudu.²²

K prvnímu ucelenějšímu seznámení s cíli polské zahraniční a evropské politiky pod vedením nové polské vlády došlo až 29. ledna 2016 během každoročního projevu ministra zahraničních věcí. V rámci něj ministr tradičně podává v Sejmu zprávu o stavu polské diplomacie za daný rok a nabízí vizi pro rok následující. Jelikož šlo o první takové

¹⁹ Rocznik strategiczny: przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2016), 304.

²⁰ „Volební program PiS 2014“, staženo 15. 7. 2020, file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar\$DIa9980.5794/program_pis_2014.pdf.

²¹ Adam Balcar et al. „Jaka zmiana? Założenia i perspektywy polityki zagranicznej rządu PiS“ (Warszawa: Instytut im. Stefana Batorego, 2016), 1.

²² Ibid., 2.

vystoupení člena vlády za Právo a spravedlnost po osmiletém působení v opozici, pojal ministr Witold Waszczykowski celé exposé nejen jako pokus o představení vize zahraniční politiky pro rok 2016, ale také jako možnost nastínit plán vlády Beaty Szydłové pro celé čtyřleté volební období.

Průvodním motivem celého projevu ministra zahraničí byl důraz na národní bezpečnost. Samotné zhoršení bezpečnostní situace v Polsku, potažmo v celé Evropské unii, měla podle Witolda Waszczykowského původ ve dvou rovinách. Zaprvé se jednalo o krizi evropského sousedství, kdy z jihu Evropu ohrožovala vlna migrantů a z východu expanzivní politika Ruské federace. Druhým jevem s negativními důsledky pro bezpečnost byla krize samotného evropského projektu. Podle polského ministra zahraničí Evropská unie v té době prochází hlubokou krizí, jejímž základem byly některé integrační snahy, které ne vždy korespondovaly s reálnými potřebami Unie. Tak tomu mělo být v případě společné měny, přílišné regulace a snahy o sjednocování hospodářství. Tyto kroky pak podle Waszczykowského měly mít přímý vliv na propuknutí dluhové krize v Řecku, nebo měly vést k vypsání referenda o vystoupení Velké Británie z EU.

Polska vláda ústy ministra zahraničí volala po Unii svobodných a suverénních národů, spolupracujících na zásadách solidarity a konkurenceschopnosti v ekonomických otázkách. Zároveň odsuzovala projekt tzv. vícerychlostní Evropy, který počítal s větší ekonomickou a politickou spoluprací mezi státy eurozóny. Dále EU vyčítal nedemokratičnost, a to v podobě snahy unijních institucí zasahovat do vnitřních záležitostí členských států, a také v nerovnosti mezi jednotlivými zeměmi, kdy menší členské státy nebyly často velmocemi brány při rozhodování o důležitých otázkách v potaz.

Unie se dále měla vrátit ke svým kořenům v podobě čtyř svobod – volného pohybu osob, služeb, zboží a kapitálu, které v té době měly podle představitelů PiS daleko k plné realizaci. Plán dalšího prohlubování na politické rovině, tzv. *ever closer union*, Waszczykowski vnímal jako snahu o útěk dopředu před reálnými problémy, jenž měl zakrýt chyby, které měla EU spáchat v souvislosti s krizí společné měny nebo migrační krizí. Evropské instituce, které trpí demokratickým deficitem, by se podle šéfa polské diplomacie měly znovu vrátit k dodržování principu subsidiarity, který garantuje rovnováhu mezi nimi a členskými státy, jejichž vláda je odvozována z demokratických voleb.

Důraz na bezpečnost a kritika směřování evropského integračního procesu patřila mezi stěžejní témata i druhého vystoupení Witolda Waszczykowského na půdě Sejmu. Důležitou

součástí obou expozé bylo také představení partnerů, s nimiž by se chtěla vláda Beaty Szydłové na reformě EU podílet, stejně jako výčet některých konkrétních evropských politik, které pro Polsko měly hrát klíčovou roli. S ohledem na členění této práce je tato problematika zpracována v následujících podkapitolách.

2.2. Koaliční chování

Jednou z největších změn, jakou vnesla vláda Beaty Szydłové do vedení evropské politiky, byla významná redefinice vztahů s klíčovými členskými státy Evropské unie. Tato výrazná změna klíčových partnerů, kterou poprvé představil ministr zahraničních věcí Witold Waszczykowski v již zmiňovaném expozé z ledna 2016, se dotkla především spolupráce s Německem, Francií, Velkou Británií a zeměmi střední a jihovýchodní Evropy.

2.2.1. Německo

Od pádu komunistického režimu v Polsku v roce 1989 patřilo budování přátelských vztahů se Spolkovou republikou Německo mezi základní pilíře polské zahraniční politiky. Přistoupením Polska k Evropské unii v roce 2004 došlo pouze k umocnění této tendence. Fakt, že Německo jako nejlidnatější a nejbohatší země EU patří spolu s Francií k hlavním hráčům a původcům unijní politiky, vedl zejména politiky Občanské platformy k přesvědčení, že jediné co nejužší spolupráce s Německem, potažmo i s celým německo-francouzským tandemem, může Polsku přinést tu nejlepší pozici pro prosazování vlastních národních zájmů.²³ Nicméně po vítězství PiS v parlamentních volbách došlo k radikálnímu odmítnutí tohoto konceptu.

Nedůvěra politiků PiS v partnerství s Berlínem měla několik příčin. Zaprvé, vrcholní představitelé strany, včetně předsedy Kaczyńského, neskrývali svůj negativní postoj ke svým západním sousedům za řekou Odrou, což pramenilo z historické zkušenosti a premisy, že Berlín se snaží skrze EU o velmocenskou politiku. Dalším motivem pro asertivní přístup k Německu byla snaha o vybudování protiváhy vůči německo-francouzskému tandemu. V neposlední řadě politici PiS kritizovali vládu Angely Merkelové za její „politiku

²³ Adam Balcer, Piotr Buras, Grzegorz Gromadzki et al., W zwraciu: Polityka europejska rządu PiS (Varšava: Fundacja im. Stefana Batorego, 2017), 3.

otevřených dveří“ při řešení migrační krize, která v té době vrcholila.

Na německé straně silně rezonovaly nejrůznější kauzy, spojované s děním v Polsku pod vládou Práva a spravedlnosti. Kritiku ze strany Berlína si vysloužily zejména kontroverzní reformy polské justice, či zásahy PiS do veřejnoprávních médií.²⁴ Tato kritika byla vládou Beaty Szydłové však vnímána spíše jako vměšování do vnitřních záležitostí.²⁵ I přesto přistupoval Berlín k vzájemným vztahům s pragmatismem, ve snaze do budoucna zabránit obstrukcím ze strany Varšavy při vyjednáváních o podobě klíčové reformy EU. Vrcholí němečtí představitelé se proto většinou zdržovali jakýchkoliv negativních komentářů ohledně vnitrostátní politiky PiS.

V reakci na rozhodnutí Spojeného království vystoupit z Evropské unie se část členských států vedených Francií stále častěji přikláněla k myšlence užší integrace na bázi eurozóny. Myšlenka tzv. vícerychlostní Evropy nebyla v německých politických kruzích příliš oblíbená, nicméně nepředvídatelné kroky Varšavy a stále častěji se ozývající skepticismus ve vztahu k evropskému projektu vedly Německo k obavám o zachování jednoty Evropské unie, jejímž bylo tradičním zastáncem.²⁶ Brexit však měl spíše pozitivní vliv na vztahy mezi Varšavou a Berlínem, jelikož si Polsko nejspíš uvědomovalo, že po odchodu Británie z EU přijde o klíčového partnera pro realizaci své představy o její reformě. V exposé ministra zahraničí tak Německo spolu s Velkou Británií opět figurovalo mezi klíčovými zeměmi, se kterými vláda Beaty Szydłové chtěla dále spolupracovat.²⁷

Ke ztrátě německých iluzí o možném pokračování pragmatické spolupráce i přes zřejmé ideové rozpory došlo během sporu o prodloužení mandátu předsedy Evropské rady Donalda Tuska. Ve snaze o udržení polsko-německého partnerství nechtěl Berlín vyjádřit podporu stávajícímu předsedovi této klíčové instituce, bez předchozího projednání tohoto citlivého tématu s vládou Beaty Szydłové. Konzultace ohledně možného Tuskova znovuzvolení tak byla jednou z hlavních příčin návštěvy německé kancléřky v Polsku v únoru 2017. Okolnosti, které nakonec doprovázely Tuskovo znovuzvolení, zejména zoufalé úsilí Varšavy zabránit na poslední chvíli nominaci bývalého předsedy PO, byly v Německu přijaty jako projev vydírání, a tak došlo v březnu 2017 k situaci, kdy polského kandidáta na

²⁴ Ibid., 4.

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid., 5.

²⁷ „Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2017 roku“ Ministerstwo Spraw Zagranicznych, staženo 22. 5. 2020, <https://www.msz.gov.pl/resource/03ddaf74-39db-4db7-abf3-c709842c4130:JCR>.

post šéfa Rady, nepodpořila pouze jeho domovská země.²⁸ V reakci na to se na Berlín snesla vlna nevybíravých komentářů, osočujících Německo například z podpory rozkladu EU, z vyvíjení nátlaku na ostatní členské státy při volbě předsedy Rady, či z podpory myšlenky o vícerychlostní Evropě. Pomyslnou třešničkou na dortu bylo prohlášení předsedy Kaczyńského, ve kterém tvrdil, že plnou zodpovědnost za brexit nese Německo kvůli své evropské politice.²⁹

2.2.2. Francie

Obě vlády Donalda Tuska i kabinet Ewy Kopaczové charakterizoval i poměrně přátelský vztah s Francií, který pramenil ze snahy začlenit se mezi země s největším vlivem při určování směru evropské integrace.³⁰ Pro účely hlubší spolupráce mezi Varšavou, Paříží a Berlínem fungoval již od roku 1991 tzv. Výmarský trojúhelník – neformální skupina, jejíž význam spočíval v trilaterálních setkáních nejvyšších představitelů těchto zemí. Od doby co Právo a spravedlnost ovládlo volby v Polsku až do konce roku 2017, se však skupina na úrovni ministrů zahraničí sešla pouze jednou. Oproti tomu jen v období od února 2014 do dubna 2015 došlo dokonce k pěti setkáním tohoto druhu.³¹ I přes citelné ochlazení vzájemných vztahů způsobené kritikou nesolidárního přístupu Polska při řešení uprchlické krize či kontroverzními reformami, které polská vláda prováděla na vnitrostátní úrovni, se obě strany snažily o udržování vesměs korektních vztahů.³² Důkazem může být návštěva polské premiérky v Elysejském paláci v únoru 2016, kde byly dojednány detaily oslav 25. výročí od založení polsko-německo-francouzské neformální skupiny, které proběhly v srpnu téhož roku.

Pomyslnou poslední kapkou však bylo jednostranné vypovězení smlouvy o nákupu francouzských helikoptér Caracal, ke kterému polská vláda přistoupila na podzim roku 2016. V odpovědi na tento krok svou plánovanou návštěvu Varšavy zrušil nejen ministr zahraničí Jean-Yves Le Drian, ale také francouzský prezident Hollande. Francouzsko-polské vztahy by se tak bez nadsázky daly označit za nejhorší od roku 1989. Své negativní stanovisko

²⁸ Adam Balcer et al., *W zwarciu*, 5.

²⁹ *Ibid.*, 6.

³⁰ *Ibid.*, 7.

³¹ *Ibid.*, 7.

³² *Rocznik strategiczny: przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski* (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2017), 228.

k Francii se vláda Beaty Szydłové snažila trochu zkorigovat po brexitu, kdy si nejspíše začala být vědoma, že po odchodu Velké Británie z EU se Berlín a Paříž stanou de facto nezpochybnitelnými lídry Unie.³³ Nicméně situace dále eskalovala po vítězství Emmanuela Macrona v prezidentských volbách, který již v předvolební kampani vyjádřil pochyby o demokratickém zřízení v Polsku a označil režimy Jarosława Kaczyńského, Viktora Orbána a Vladimíra Putina jako největší evropské spojence jeho tehdejší ultrapravicové rivalky Marine Le Penové.³⁴

2.2.3. Velká Británie

Tradiční spojení britské Konzervativní strany a Práva a spravedlnosti se datuje již od roku 2009, tedy od doby, kdy obě strany spolupracovaly na půdě Evropského parlamentu v rámci frakce Aliance konzervatistů a reformistů v Evropě (ACRE). Není proto divu, že při výběru vhodných partnerů pro realizaci své vize o reformě EU Varšava vsadila právě na Londýn. Obě strany spojovaly podobné názory v otázkách obranné politiky, zejména pokud jde o klíčovou roli Severoatlantické aliance pro zachování bezpečnosti v Evropě a rozhodný přístup k rozpínavé politice Ruska.³⁵ Sdílely rovněž podobnou představu o ideální podobě Evropské unie. Omezení EU pouze na jednotný trh, negativní postoj k dalšímu rozšiřování pravomocí unijních institucí či důraz na posílení role národních států, to je výčet několika témat, na kterých oba subjekty dlouhodobě shodovaly. Velká Británie i Polsko navíc patřily mezi největší země mimo eurozónu.

K deklaratornímu připojení k polsko-britskému politickému spojení došlo v již několikrát zmiňovaném projevu ministra Waszczykowskiého z ledna 2016. Od spojení s Londýnem si Varšava slibovala vytvoření mocenského bloku proti hegemonii německo-francouzského tandemu, v rámci kterého by mohla snáze prosazovat svou představu o podobě Evropské unie. Polská vláda plně podporovala své britské protějšky ve většině požadavků na ústupky EU vůči Spojenému království ohledně usilování o stále užší formu spolupráce, tzv. *ever closer union*, které by Británie získala v případě, že by Britové v referendu rozhodli o setrvání své země v Unii.³⁶ Problematická byla otázka omezení volného

³³ Adam Balcer et al., *W zwarciu*, 8.

³⁴ *Ibid.*, 7.

³⁵ *Ibid.*, 8.

³⁶ Anna Radwan Rohrenscheff et al., *15 lat w Unii Europejskiej. Raport* (Warszawa: Instytut in.europa, 2019), <http://ineuropa.pl/in15/>.

pohybu osob a sociálních benefitů pro příchozí z východních částí EU s ohledem na velký počet Poláků žijících na Britských ostrovech. K tomuto bodu se však Varšava příliš nevyjadřovala a dokonce posvětila návrh na tzv. sedmiletou bezpečnostní brzdu, která umožňovala odebrání sociálních příspěvků pracujícím z jiných zemí EU.³⁷

Vláda Beaty Szydłové prosazovala co nejméně bolestivý rozvod Spojeného království s Unií. Na druhou stranu požadovala splnění všech finančních závazků, ke kterým se Británie zavázala a zaručení ochrany svobod pro polskou menšinu.³⁸ I po referendu Polsko deklarovalo vůli prohlubovat vzájemné polsko-britské vztahy.³⁹ Z perspektivy dosažení jakýchkoliv změn korespondujících s představami PiS o ideální podobě EU, však bylo toto spolenectví již naprosto bezpředmětné.⁴⁰

2.2.4. Regionální spolupráce

Kromě sázky na partnerství s Velkou Británií, polská vláda vkládala velké naděje rovněž do spolupráce na regionální bázi. Novou platformou pro tuto spolupráci měla být iniciativa tzv. Trojmoří (Trójmorze), která by sdružovala 12 zemí střední a jihovýchodní Evropy, a to konkrétně Polsko, Česko, Slovensko, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, Chorvatsko, Slovinsko, Rakousko, Litvu, Lotyšsko a Estonsko. Cílem Trojmoří mělo být vytvoření nové regionální identity jako protiváhy vůči zemím „staré Evropy“, které dle slov šéfa polské diplomacie neberou při rozhodování o důležitých otázkách nové členské státy v potaz.⁴¹ Polská vláda měla ambici vytvořit blok států, který by vytvořil jakousi protiváhu vůči mocenským vlivům Berlína a Moskvy v regionu. Zároveň se podle PiS mělo Polsko, jako největší ekonomika, stát lídrem celé skupiny. I přesto, že se před ostatními partnery snažila vláda Beaty Szydłové akcentovat především ekonomické výhody celého projektu, tak zjevné snahy Varšavy o získání hegemonního postavení v regionu výrazně snižovaly zájem ostatních zúčastněných o tento projekt.⁴² Skupina však měla určitý potenciál v ekonomické

³⁷ Ibid.

³⁸ Adam Balcer et al., *W zwarciu*, 9.

³⁹ „Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2017 roku“, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, staženo 22. 5. 2020, <https://www.msz.gov.pl/resource/03ddaf74-39db-4db7-abf3-c709842c4130:JCR>.

⁴⁰ Adam Balcer et al., *W zwarciu*, 10.

⁴¹ „Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2016 roku“, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, staženo 22. 9. 2019, <https://www.msz.gov.pl/resource/1f0508e2-c331-4be7-810b-aaadab63c8b8:JCR>.

⁴² Ibid.

⁴² Adam Balcer et al., *W zwarciu*, 10.

rovině. Státy se například shodly na nutnosti společně rozvíjet energetický průmysl a budovat dopravní infrastrukturu. V plánu je například postavení transregionálních dálnic Via Carpatia či Via Baltica. Otázkou však zůstávalo, z jakých zdrojů bude tato skupina tyto finančně nákladné projekty financovat. V úvahu připadají investice ze zahraničí, či včlenění Trojmoří do unijních struktur. Organizace funguje na bázi každoročních summitů. Zakládající setkání vrcholných představitelů všech dvanácti zemí se konalo v chorvatském Dubrovniku. Varšavského summitu o rok později se zúčastnil i americký prezident Donald Trump, což zvýšilo prestiž celé iniciativy.

Polsko usilovalo o regionální spolupráci i v o něco menším měřítku, na bázi již fungující Visegrádské skupiny. Varšava si od širší kooperace na této úrovni slibovala především zlepšení vyjednávací pozice v unijní politice, jmenovitě při rozhodování o rozpočtu EU, rozvoji digitálního trhu, při řešení krize na Ukrajině a v otázkách energetické bezpečnosti a Energetické unie.⁴³ Síla a význam jednotného přístupu skupiny se podle ministra zahraničních věcí Waszczykowskiho projevil zejména při řešení uprchlické krize, respektive při odmítnutí nucených kvót.⁴⁴ Na druhou stranu byla otázka migrace jednou z mála, na které v rámci skupiny docházelo k jednoznačné shodě. Visegrádskou čtyřku navíc dělily hluboké rozdíly v celkovém pojetí zahraniční politiky. Polský takřka nepřátelský přístup k Německu nenašel příliš pochopení u vývozních ekonomik jako Česko a Slovensko. Nejbližší měla konzervativní polská vláda k Maďarsku, s nímž sdílela podobné ideologické postoje. Nicméně oba státy mají diametrálně odlišný přístup k Ruské federaci. Vláda Beaty Szydłové si tak nakonec nedokázala vyjednat podporu Prahy, Bratislavy a Budapešti ani ve sporu o znovuzvolení Donalda Tuska předsedou Evropské rady v březnu 2017, kdy bylo Polsko drtivě přehlasováno celou sedmadvacítkou.

2.3. Evropské politiky

Klíčovou rovinou evropské integrace jsou konkrétní sektorové politiky (policies). Tato práce se blíže zabývá třemi z nich: bezpečnostní a obrannou politikou, migrační a azylovou politikou a energetickou a klimatickou politikou. Výběr těchto politik není náhodný, ale vychází z analýzy priorit obou vlád Práva a spravedlnosti. Zároveň se jedná o otázky, které

⁴⁴ Informacja 2017.

byly v tomto období na evropské úrovni často diskutovány.

V Polském kontextu je třeba ovšem zmínit i další významné sektorové politiky. Minimálně společnou zemědělskou politiku, v rámci které Polsko dlouhodobě prosazuje co nejvyšší finanční podporu z unijního rozpočtu či negativní postoj polské politické reprezentace k měnové politice, jinými slovy ke společné měně.

2.3.1. Společná bezpečnostní a obranná politika

Spolupráce v oblasti bezpečnosti a obrany patřila v tomto období neočekávaně mezi nejdiskutovanější projekty evropské integrace. Hrozby jako agresivní politika Ruska, terorismus a migrační krize přispěly k přijetí Globální strategie EU, která měla vydláždít cestu k „obrané unii“. V tomto období se však vláda Beaty Szydłové vyjadřovala ohledně prohlubování spolupráce v rámci Společné bezpečnostní a obranné politiky spíše skepticky. Polské obavy z rozšiřování unijních struktur v oblasti bezpečnosti obecně pramení z možného vytvoření konkurence pro Severoatlantickou alianci, tedy pro organizaci, která v otázkách obrany hraje pro Polsko klíčovou a nenahraditelnou roli.⁴⁵

Otázka obrany se stala zdrojem napětí mezi polskou vládou a jejími klíčovými partnery v Evropské unii zejména po tom, co v říjnu 2016 Ministerstvo národní obrany zrušilo kontrakt na nákup francouzských helikoptér Caracal. Celá aféra byla navíc silně zpolitizována a doprovázely ji nevybíravé komentáře některých politiků PiS na adresu Francie. Přímým projevem tohoto sporu bylo citelné ochlazení vzájemných polsko-francouzských vztahů.⁴⁶ Vláda Beaty Szydłové se navíc počátkem roku 2017 stáhla z dalšího obranného projektu, tentokrát společného nákupu látajících tankerů MRTT pod hlavičkou Evropské obranné agentury.⁴⁷ Třetím signálem pro evropské partnery, že se Varšava nechce příliš podílet na větší integraci v oblasti bezpečnosti, bylo nevyužití možnosti stát se oficiálním členem Evropského sboru (Europcorps), jediné větší vojenské jednotky, která ovšem nespadá pod společnou bezpečnostní a obrannou politiku. Polsko jako pozorovatelská země dlouhodobě usilovalo o status oficiálního člena, kterým se mělo stát k 1. lednu 2016. Po změně vlády však došlo k odkladu vstupu a nakonec k úplnému upuštění od tohoto plánu.

⁴⁵ Ibid., 25.

⁴⁶ Ibid., 26.

⁴⁷ Ibid., 26.

Polská vláda dlouho otálela se zapojením do obranných a bezpečnostních aktivit Unie v rámci posílené spolupráce PESCO (Permanent Structured Cooperation). Znovu se obávala vytvoření možné konkurence pro NATO, což bylo z pohledu polských bezpečnostních priorit nepřijatelné. Nakonec se však kabinet Beaty rozhodl pro zapojení do 9 projektů v rámci PESCO, k čemuž došlo v listopadu 2017.⁴⁸

2.3.2. Migrační a azylová politika

K nástupu Práva a spravedlnosti k moci došlo právě v době, kdy Evropa čelila největší vlně uprchlíků ve své historii. Mezi první kroky nové vlády patřilo odmítnutí přijetí více než 6 tisíc migrantů, jak se k tomu zavázal předchozí kabinet Ewy Kopaczové, i přesto, že PiS původně deklarovala dodržení tohoto závazku.⁴⁹ Záminkou pro porušení této slibu měla být domnělá snaha o zachování vnitřní bezpečnosti po teroristických útocích v Paříži a Bruselu. PiS argumentovala rovněž obrovským přílivem Ukrajinců do Polska (až 800 tisíc), kteří se v důsledku ruské agrese na Krymu a na východě Ukrajiny rozhodli pro opuštění své země.⁵⁰

Předmětem sporu kolem řešení migrační krize byly především tzv. uprchlické kvóty, na jejichž základě měl každý členský stát přijmout určitý počet žadatelů o azyl. Tuto zásadu protlačovanou zejména nejvíce postiženými státy v čele s Itálií a Řeckem však rezolutně odmítaly státy střední a východní Evropy. V otázce povinných kvót se tak mohla vláda Beaty Szydłové spoléhat především na podporu států Visegrádské čtyřky. Tato skupina přišla s návrhem na „*elastickou solidaritu*“, tedy že každý stát si měl sám určovat způsob a prostředky, jakými chtěl pro zažehnutí krize přispět.⁵¹

Polsko, ostatně jako většina států odmítající kvóty, navrhovalo spíše rozšířit rozvojovou pomoc EU přímo v zemích, odkud migranti do Evropy přicházeli. Varšava tak například významně zvýšila své výdaje na humanitární pomoc, nicméně v přepočtu na procenta HDP zaostávalo Polsko daleko za okolními státy. Vláda Beaty Szydłové rovněž prosazovala silnější ochranu vnějších hranic. Již na přelomu let 2015-2016 Polsko vyslalo své policejní jednotky na makedonsko-řeckou, bulharsko-řeckou a maďarsko-srbskou hranici. Nicméně

⁴⁸ Marcin Terlikowski, „PeSCo: The Polish Perspective“, *Armament Industry European Research Group*, č 32 (říjen 2018): 6.

⁴⁹ *Rocznik strategiczny 2017*, 283.

⁵⁰ *Rocznik strategiczny 2016*, 308.

⁵¹ Adam Balcer et al., „*W zwarciu*“, 23.

v druhé polovině roku 2016 se hlavní migrační proud přesunul z tzv. balkánské cesty směrem k italským břehům. Vzhledem k tomu, že aktivita polské vlády v oblasti Středozemního moře byla minimální, tak i vklad Polska při řešení krize byl pouze symbolický.⁵²

Deklaratorně polská vláda podpořila dohodu s Tureckem o výměně migrantů. V rámci tohoto projektu, jehož podstatou je výměna nelegálních migrantů z EU za syrské uprchlíky pobývajících v Turecku, však Varšava nepodnikla žádné konkrétní kroky.⁵³

Polsko spolu s Maďarskem rovněž podpořilo slovenskou žalobu k Evropskému soudnímu dvoru ohledně způsobu, jakým byly kvóty na půdě Rady přijaty.⁵⁴ V září 2017 však Soudní dvůr tuto žalobu zamítl.⁵⁵ V červnu 2017 se Evropská komise navíc rozhodla pro zahájení úkonů proti Polsku, Česku a Maďarsku v souvislosti s možným porušením unijního práva, tím, že tyto tři státy ignorovaly přijaté rozhodnutí Rady ohledně kvót.⁵⁶ Ve hře byly také finanční sankce pro nesolidární státy nebo podmínění čerpání dotací přijetím části uprchlíků.

Nutno podotknout, že v omezené míře mohlo Právo a spravedlnost v otázkách migrace spoléhat i na opoziční Občanskou platformu, která několikrát na půdě Sejmu podpořila ustanovení vlády o odmítnutí uprchlických kvót. Zároveň se nekompromisní politika vůči migrantům těšila podporou drtivé většiny polské společnosti.⁵⁷

2.3.3. Energetická a klimatická politika

Otázka energetiky a energetické soběstačnosti hraje dlouhodobě v polské zahraniční politice významnou roli. Byla to mezi jinými právě polská vláda pod vedením premiéra Donalda Tuska, která na evropské úrovni iniciovala projekt tzv. *energetické unie*.⁵⁸ Polsko kladlo důraz zejména na nezbytnou diverzifikaci zdrojů energie a na omezení závislosti Evropy pouze na jednom dodavateli, tedy Rusku. Shoda dosažena na summitu Evropské rady v prosinci 2015 a potvrzení těchto dvou požadavků poskytovalo polské vládě politicko-

⁵² Ibid., 23.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ibid., 22.

⁵⁵ Aneta Zachová, „Soud EU zamítl žalobu Slovenska a Maďarska proti uprchlickým kvótám“, staženo 30. 6. 2020, <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-cu/news/soud-eu-zamitl-zalobu-slovenska-madarska-proti-uprchlickym-kvotam/>

⁵⁶ Arne Niemann a Natasha Zaun, „EU Refugee Policies and Politics in Times of Crisis: Theoretical and Empirical Perspectives“, *Journal of Common Market Studies* 56, č. 1 (2018): 7, DOI: 10.1111/jcms.12650.

⁵⁷ Adam Balcer et al., „*W zwarciu*“, 24.

⁵⁸ Ibid., 28.

právní argument proti vybudování plynovodu Nord Stream II.

Německo-ruský projekt plynovodu vedeného po dně Baltského moře byl vnímán v Polsku, ale i v ostatních státech regionu, jako potencionálně nebezpečný nástroj, jenž by mohl ruský ropný gigant Gazprom (a potažmo i vláda v Kremlu) využít k vyvíjení nátlaku na tranzitní země zastavením dodávek plynu, aniž by bylo přerušeno zásobování západní Evropy. Pro polskou vládu vedenou politiky Práva a spravedlnosti měl tento spor i geopoliticko-ideologický rozměr. Posílení vazeb mezi Moskvou a Berlínem a zvýšení vlivu obou zemí v regionu bylo ve Varšavě vnímáno jako bezpečnostní riziko.⁵⁹

Projekt energetické unie se ovšem na půdě EU vyvíjel směrem, který nekorespondoval s očekáváními polské vlády. Daleko důležitější roli než diverzifikace energetických zdrojů či vzájemná solidarita členských států, tak začal klást důraz na klima, například ve formě dekarbonizace, což se přímo přičilo s národními zájmy polského státu. Vláda Beaty Szydłové sice slavila dílčí úspěchy, jak tomu bylo v případě tzv. plynového balíčku, jenž jasně ukotvil princip solidarity mezi zeměmi daného regionu. Nicméně další vývoj v této oblasti byl pro Varšavu výrazně nepříznivý. Tak tomu bylo například u tzv. zimního balíčku či při nastavení nových pravidel pro vydávání emisních povolenek. Polsko se snažilo prosadit některé ústupky například zohlednění přirozené funkce lesního porostu při absorpci CO₂, nebo zavedení pojmu „klíčových elektráren“, které by získávaly emisní povolenky zadarmo.⁶⁰ K prosazení svých návrhů si však polská vláda nedokázala najít potřebné spojence z řad ostatních členských států. Tyto neúspěchy pramenily zaprvé z nedostatečné připravenosti polských vyjednávačů při jednáních na úrovni pracovních skupin. Druhým problémem byla mylná představa polské vlády, že sama dokáže zvrátit směr energetické a klimatické politiky, která spěje k maximálnímu omezení využití uhlí a snižování emisí.⁶¹

⁵⁹ Aleksandra Gawlikowska-Fyk, „Nord Stream 2: gazociąg podziałów“, *Infos zagadnienia społeczno-gospodarcze*, č. 13 (2017): 4, file:///C:/Users/User/Downloads/nord-stream-2-political-and-legal-aspects_Content%20File-PDF.pdf.

⁶⁰ Adam Balcer et al., *W zwarciu*, 29.

⁶¹ *Ibid.*, 30.

3. Evropská politika vlády Mateusze Morawieckého

Mezi prosincem 2017 a lednem 2018 došlo k výrazné obměně polské vlády. Premiérka Szydłová byla odvolána a novým předsedou vlády se stal Mateusz Morawiecki, bývalý ekonomický poradce Donalda Tuska. Rekonstrukce vlády však byla poměrně rozsáhlá, jelikož o ministerská křesla přišlo celkem 9 ministrů, včetně některých velmi vlivných politiků PiS jako Antoni Macierewicz (ministr obrany), či Zbigniew Ziobro, který byl jako ministr spravedlnosti zodpovědný za tak kritizovanou soudní reformu. Nahrazen byl například také ministr zahraničních věcí, Witold Waszczykowski. Není proto divu, že tak rozsáhlá proměna polské vlády byla v zahraničních médiích interpretována jako snaha o částečné usmíření s Evropskými institucemi a některými členskými státy.⁶² Vylepšený obraz země měl Varšavě pomoci získat lepší vyjednávací pozici při vyjednáváních o brexitu a unijním rozpočtu, či při debatách o reformě eurozóny.⁶³

Navzdory této radikální změně ve vedení polského státu se ve stejné době Evropská komise odhodlala k historicky první aktivaci článku 7 Smlouvy o Evropské unii. Samotnému aktu aktivace zmíněného ustanovení však předchází poměrně komplikovaný proces, který má za cíl dosažení nápravy.

Evropská unie disponuje mechanismem pro případ závažného porušení základních hodnot, které jsou v článku 2 Smlouvy o Evropské unii definovány mimo jiné takto: „*Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků národnostních menšin.*“ V případě narušení těchto principů má EU možnost postupovat podle článku 7 SEU, což může vést až k pozastavení některých práv daného členského státu. Doposud dávala EU vždy přednost dosažení dohody. Pro tyto účely byl v březnu 2014 vypracován třífázový postup pro posílení právního státu, jelikož aktivace zmíněného článku je považována spíše jako poslední možnost, jak zabránit porušování hodnot.⁶⁴

Celý třífázový proces zkoumání, který předchází aktivaci článku 7 SEU, vede Evropská

⁶² Poland's Prime Minister sacks ministers in move to mend ties with EU, guardian.com, staženo 30. 6. 2020, <https://www.theguardian.com/world/2018/jan/09/poland-prime-minister-dismisses-senior-cabinet-members-law-and-justice-relations-eu-mateusz-morawiecki>.

⁶³ Pawel Zerka, Poland's facelift to win back friends in Europe, www.ecfr.eu, staženo 30. 6. 2020, https://www.ecfr.eu/article/commentary_polands_facelift_to_win_back_friends_in_europe.

⁶⁴ Dimitry Kochenov a Laurent Pech, „Better Late than Never? On the European Commission's Rule of Law Framework and its First Activation“, *Journal of Common Market Studies* 54, č. 5 (2016): 1066, DOI: 10.1111/jcms.12401.

komise ve spolupráci s dalšími institucemi a jinými poradními orgány. Nejdříve Komise shromáždí všechny potřebné informace, na základě kterých posoudí, zda situace v daném členském státě jeví známky ohrožení zásad právního státu, je s ním zahájen dialog a EK vydá své odůvodněné stanovisko, na které očekává odpověď. Nedojde-li k vyřešení celé situace, pak Komise zašle státu doporučení, ve kterém jsou nastíněny problémy a je stanovena lhůta pro sjednání nápravy. Členský stát navíc musí průběžně podávat informace o přijatých opatřeních. V návaznosti na doporučení, EK posoudí, zda bylo dosaženo pokroku či nikoli.⁶⁵

Po celou dobu přezkoumávání situace Evropská komise spolupracuje s Evropským parlamentem a Radou, a průběžně je informuje o vývoji situace. V první fázi, tedy ve fázi posuzování, může EK využít služeb externích odborných agentur, které pro ni mohou vypracovat odborný posudek o stavu právního státu v dotčeném členském státě. Jedná se především o Benátskou komisi, Agenturu pro základní práva, Evropský soudní dvůr pro lidská práva a další. Spolupracuje také s Radou Evropy a soudní soustavou Evropské unie.⁶⁶

Nedojde-li k úspěšnému vyřešení problému, může na základě čl. 7 odst. 1 SEU po obdržení souhlasu ze strany Evropského parlamentu jedna třetina členských států nebo Evropská komise podat Radě návrh a ta čtyřpětinovou většinou rozhodne, že došlo k zásadnímu porušení hodnot uvedených v článku 2 SEU. Nicméně pro zavedení určitých sankcí, ve formě pozastavení některých členských práv (například hlasovacího práva v Radě), musí podle čl. 7 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii Rada hlasovat jednomyslně. Během celého procesu ER aktivně komunikuje s členským státem a snaží se o nápravu problému. V případě změny situace, která vedla k přijetí těchto opatření, může Rada kvalifikovanou většinou o změně či zastavení celého procesu.⁶⁷

Vnitropolitické změny v polském soudnictví, týkající se zejména složení Ústavního soudu, vedly Evropskou komisi k prvnímu využití nového postupu v případě obavy z porušování zásad právního státu. 13. ledna 2016 tak byl podle výše zmíněného třífázového mechanismu zahájen dialog s polskou vládou s cílem dosažení nápravy. V období od ledna do června téhož roku také došlo k několika schůzkám s představiteli polské vlády, jelikož však jednání nepřinesla žádný uspokojivý výsledek, vyjádřila Komise oficiální obavy o existenci

⁶⁵ Magda Komínková, „Spor Unie s Polskem a Maďarskem je zatím bez výsledku“, www.euroskop.cz, staženo 30. 6. 2020, <https://www.euroskop.cz/9047/32363/clanek/spor-unie-s-polskem-a-madarskem-je-zatim-bez-vysledku/>

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Ibid.

systémového ohrožení právního státu v Polsku a následně do Varšavy zaslala i své první doporučení. Vláda Beaty Szydłové ovšem reagovala negativně na všechny body tohoto dokumentu a v lednu 2017 navíc oznámila další vlnu reforem polské justice.⁶⁸

Polská i maďarská vláda, vůči které byl stejný článek aktivován v průběhu roku 2018, se shodují na tom, že je aktivace článku 7 politicky motivovaná, a proto si v případě hlasování v Radě vyjadřují vzájemnou podporu.⁶⁹ Za těchto okolností je tudíž málo pravděpodobné, že by byla celá kauza postoupila až k samotnému hlasování o zavedení sankcí. V situaci kdyby nedošlo k jednomyslnému schválení, by totiž EU fakticky přišla o prostředek, jak si vynutit dodržování základních hodnot.⁷⁰

3.1. Rétorika

Rekonstrukce polské vlády na přelomu let 2017/2018, měla za následek poměrně výraznou proměnu rétoriky vůči evropským institucím, některým členským státům a k evropské integraci obecně. Patrná byla zejména deklarovaná snaha o větší aktivitu při vytváření evropské agendy a neustálou kritiku nahradil konstruktivnější přístup.⁷¹

V obou projevech nového ministra zahraničních věcí Jacka Czaputowicze lze zaregistrovat rozsáhlé pasáže na téma evropské integrace. Podle šéf polské diplomacie je členství země v EU jednoznačně pozitivní a nenahraditelné, nicméně je nutná určitá reforma této organizace.⁷² Czaputowicz omítá vícerychlostní Evropu, jako cestu vedoucí k ostrakizaci nejen států střední Evropy, ale také k vyloučení Skandinávie a k plnému podrobení jižních zemí ekonomicky vyspělejšími členy eurozóny, na jejíž grémia by se přenesla hlavní debata o agendě evropské integrace. Jako klíčové oblasti evropské politiky označil důraz na dotazení některých aspektů čtyř evropských svobod, řešení migrační krize, rozvoj

⁶⁸ Magda Komínková, „Spor Unie s Polskem a Maďarskem je zatím bez výsledku“, www.euroskop.cz, staženo 30. 6. 2020, <https://www.euroskop.cz/9047/32363/clanek/spor-unie-s-polskem-a-madarskem-je-zatim-bez-vysledku/>

⁶⁹ Dimitry Kochenov a Laurent Pech, „Better Late than Never?“, 1065.

⁷⁰ Magda Komínková, „Spor Unie s Polskem a Maďarskem je zatím bez výsledku“, www.euroskop.cz, staženo 30. 6. 2020, <https://www.euroskop.cz/9047/32363/clanek/spor-unie-s-polskem-a-madarskem-je-zatim-bez-vysledku/>

⁷¹ „Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2018 roku“, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, staženo 22. 5. 2020, https://msz.gov.pl/pl/ministerstwo/minister/wystapienia/informacja_ministra_spraw_zagranicznych_o_zadaniach_polskiej_polityki_zagranicznej_w_2018_roku;jsessionid=4B97FB114A067FF8E4AC385C4DA52E6D.cmsap1p

⁷² Ibid.

spolupráce na úrovni Společné bezpečnostní a obranné politiky, a také zahájení debaty o rozdělení strukturálních fondů v rámci nové rozpočtové perspektivy na léta 2021-2027.

V otázce sporu s Evropskou komisí ohledně kontroverzních reforem na vnitrostátní úrovni však vláda Mateusze Morawieckého zůstala naprosto nekompromisní. Evropským institucím vyčítala demokratický deficit a zneužívání svých pravomocí, což má údajně přímý vliv rozvoj euroskeptických nálad napříč evropským kontinentem. Nový ministr zahraničí se nechal slyšet, že Evropská komise ve sporu s Polskem vykračuje mimo své kompetence, čímž porušuje ustanovení uvedená ve Smlouvách.

Projevy politiků PiS na účet Evropské unie také velmi ovlivnila předvolební kampaň. Obecně lze říci, že v průběhu celého roku 2019, kdy v květnu proběhly volby do Evropského parlamentu a na podzim i do Sejmu, používala polská vláda až euroentuziastickou rétoriku. Důvodem, proč v předvolebním období politici PiS vůči EU volili spíše smířlivější slova, je pravděpodobně politicky kalkul, jelikož drtivá většina polských voličů se obecně k evropské integraci staví kladně.⁷³

3.2. Koaliční chování

Nová tvář polské vlády se projevila i ve snaze o zlepšení vztahů s klíčovými evropskými partnery. Stěžejní místo v polské diplomacii patřilo po dvouleté pauze opět Spolkové republice Německo, následované Francií. Náznaky změn v hierarchii bilaterálních byly patrné již po vyhlášení výsledků referenda o vystoupení Spojeného království z Evropské unie, nicméně deklaratorně se k obnově strategického polsko-německo-francouzského partnerství přihlásil až nový Morawieckého kabinet. To ovšem neznamená, že by došlo k významnému ochlazení vztahů mezi Varšavou a Londýnem.⁷⁴ Pro utváření evropské politiky Polska byla však pokračující britsko-polská spolupráce již bezpředmětná. Z tohoto důvodu nesleduje tato práce další vývoj těchto vztahů.

Důležitou roli měla i nadále hrát úzká spolupráce se státy střední a východní Evropy, kde se Varšava snažila neúspěšně hrát roli mluvčího celého regionu.⁷⁵ Stěžejní význam pak měly

⁷³ Jan Szyszko, Jak PiS udaje miłość do Unii, www.polityka.pl, staženo 30. 6. 2020, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/1777674,1,jak-pis-udaje-milosc-do-unii.read>

⁷⁴ Rocznik strategiczny: przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2019), 322.

⁷⁵ Rocznik strategiczny: przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2018), 284.

stejně jako v předchozím období především dvě iniciativy – Visegrádská čtyřka a Trojmoří.

3.2.1. Německo

Vztahy mezi Berlínem a Varšavou byly v letech 2018 a 2019 silně poznamenané pokračujícím sporem polské vlády s Evropskou komisí ohledně narušování vlády práva, za což bylo Polsko častým terčem kritiky.⁷⁶ Na druhou stranu však byla zejména ze strany vlády Mateusze Morawieckého zřejmá snaha o vzájemné oteplení vztahů. V projevech ministra zahraničních věcí Jacka Czaputowicze z března 2018 a 2019 patřilo Spolkové republice opět prioritní místo při výčtu strategických partnerů. Dříve favorizovaná Velká Británie klesla v tomto pomyslném žebříčku až na třetí místo až za Francii. Morawieckého vláda si tak nejspíš uvědomila, že po vystoupení Spojeného království z Unie bude hegemonie německo-francouzského tandemu při vytváření evropské politiky nezpochybnitelná. Například pro vytvoření blokační skupiny v Evropské radě bez podpory Berlína a Paříže, nyní Varšava potřebovala podporu nejméně 7-8 dalších členských států a zároveň mezi ně musela patřit i Itálie a Španělsko.⁷⁷ Není proto divu, že Polsko začalo volat po širší vzájemné kooperaci, což se mělo promítnout v širší spolupráci například v unijních agendách jako je Společná bezpečnostní a obranná politika, fiskální politika nebo při vyjednáváních o brexitu, tedy v oblastech, na které podle Czaputowicze sdílejí podobný názor. Morawieckého vláda rovněž ocenila podporu Berlína při udržení sankcí uvalených na Ruskou federaci. Czaputowicz také vyzval lídry obou zemí k obnovení trilaterálních setkání na úrovni Výmarského trojúhelníku.⁷⁸

I přes zmírnění protiněmecké rétoriky, zaznívala z úst představitelů strany Právo a spravedlnost na účet Německa i občasná kritika či verbální útoky, což zcela nekorespondovalo se snahou polské vlády o znovuoobnovení a prohloubení polsko-německého partnerství. Zdrojem napětí byla již tradičně otázka výstavby plynovodu Nord Stream 2. Varšava rovněž Berlínu vyčítala údajné upírání některých práv početné polské menšině žijící a pracující za Odrou.⁷⁹ V neposlední řadě se vrchní představitelé dožadovali

⁷⁶ „Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2019 roku“, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, staženo 30. 7. 2020, <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/informacja-ministra-spraw-zagranicznych-o-zadaniach-polskiej-polityki-zagranicznej-w-2019-roku>.

⁷⁷ Marcin Kleinowski, „Poland’s Ability to Build Blocking Coalitions After Brexit, *Politeja*, č. 63 (2019): 59.

⁷⁸ Informacja 2019.

⁷⁹ Ibid.

otevření debaty o možných válečných reparacích, které mělo Polsko od Německa získat za škody způsobené za okupace za druhé světové války.⁸⁰ Nejednalo se pouze o nějaké náhodně vyřčené přání řadového člena PiS, nýbrž o reálný požadavek, který zazněl opakovaně v oficiálním komuniké ministra zahraničních věcí⁸¹, či z úst samotného předsedy strany – Jarosława Kaczyńskiego. S blížícími se volbami do Sejmu na podzim 2019, tento názor zazníval často také v rámci předvolební kampaně. Toto citlivé téma byla v Německu přijímána s velkými rozpaky.

3.2.2. Francie

Vláda Mateusze Morawieckého se rovněž snažila o částečné zlepšení vztahů s francouzskými partnery, které se od roku 2016 nacházely na bodu mrazu. Kupříkladu oproti minulým exposé věnoval ministr zahraničních věcí ve své výroční zprávě o stavu polské diplomacie bilanci vzájemných relací daleko větší prostor, než tomu bylo v minulých dvou letech. Kromě důrazu na historické vazby mezi oběma zeměmi, Czaputowicz také explicitně vyjádřil vůli dále rozvíjet vzájemné vztahy nejen na bilaterální úrovni, ale rovněž ve formátu Výmarského trojúhelníku.⁸²

Francie pod vedením Emmanuela Macrona však razila zcela odlišnou vizi o budoucnost evropského projektu. Cestou ven z politické krize, kterou si EU procházela po vlně migrace a referendu o brexitu, byla podle francouzského prezidenta pouze další prohloubení integrace, což byla představa zcela odlišná od plánu polské vlády na reformu Unie, která měla spočívat naopak v posílení role národních států. Macronova vize dvourychlostní Evropy rovněž příliš nepočítala se vzpurnými státy, jako právě Polsko či Maďarsko. Mezi země tzv. integračního jádra měly patřit především členské státy se společnou měnou. Polsko by se tak de facto ocitlo na samotném okraji integračního procesu. Macron se rovněž snažil o rozbití soudržnosti Visegrádské skupiny, a to zejména snahou o prohloubení vztahů mezi Paříží, Prahou a Bratislavou, s cílem politicky izolovat právě Varšavu s Budapeští.⁸³

⁸⁰ Rocznik strategiczny: przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2019), 320.

⁸¹ Informacja 2019.

⁸² Informacja 2018 a 2019.

⁸³ Almut Möller a Milan Nič, „Can Slovakia and the Czech Republic overcome Europe’s east-west divide?“, *European Council on Foreign Relations* *ecfr.eu*, 30. 6. 2020, https://www.ecfr.eu/article/commentary_can_slovakia_and_the_czech_republic_overcome_europes_east_west_d.

3.2.3. Regionální spolupráce

Mezi hlavní priority polské vlády patřila i v letech 2018-2019 aktivní regionální politika. Se sousedními státy chtělo Polsko spolupracovat například na bezpečnostních otázkách, při rozvoji infrastruktury či v prezentaci jednotného stanoviska při rozhodovacích procesech v Evropské unii. Jako prioritní označil Czaputowicz stejně jako v minulosti především dvě struktury – Visegrádskou skupinu a Trojmoří.

Varšavou deklarovaná jednota Visegrádské skupiny však byla jen polským zbožným přáním. Kromě dílčích úspěchů, například v konstantním odmítání kvót, však skupina nedosáhla nějakého významnějšího úspěchu. Výsledkem nekoordinovanosti a nejednoty Visegrádské čtyřky pak bylo konečné obsazení vrcholných postů ve vedení evropských institucí po volbách do Evropského parlamentu pouze zástupci západní části kontinentu. Za úspěch V4 se dá považovat pouze nejmenování Franse Timmermanse předsedou Evropské komise. Byl to právě tento nizozemský politik, který z pozice komisaře Junckerovy komise vedl s polskou a maďarskou vládou spor o dodržování principů vlády práva.⁸⁴

Pokroku v regionální politice se podařilo Polsku dosáhnout na úrovni Trojmoří. Vláda Mateusze Morawieckého spatřovala hlavní nedostatek iniciativy v neúplném využití jejího potenciálu a výhod společného trhu, což podle polského šéfa diplomacie pramení z nedostatečné propojenosti regionu na ose sever-jih ve formě dálnic, železnice či v oblasti energetiky. Proto Polsko iniciovalo vytvoření společného fondu Trojmoří, který by v budoucnu sloužil k financování projektů v oblasti infrastruktury.⁸⁵ Důležitým taktickým krokem bylo rovněž opuštění představy o Trojmoří, jako projektu, který vznikl jako protiváha Německa a „starých“ členských států. Akcentován byl především fakt, že samotná iniciativa umožňovala lepší regionální spolupráci v rámci již existujících unijních struktur a politik.

⁸⁴ Jan Cienski a Lilly Bayer, „Central Europe celebrates von der Leyen and Michel’s candidacies“, www.politico.eu, staženo 25. 6. 2020, <https://www.politico.eu/article/central-europe-celebrates-ursula-von-der-leyen-and-charles-michel-candidacies/>

⁸⁵ Informacja 2018.

3.3. Evropské politiky

3.3.1. Společná bezpečnostní a obranná politika

PESCO, tedy „Stálá strukturovaná spolupráce“, představovala ve zkoumaném období klíčovou oblast prohlubování integrace v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky. Pro zapojení do této formy posílené spolupráce se Polsko rozhodlo až po více než ročním fungování této platformy, tedy až v listopadu 2017, kdy se připojilo k devíti již probíhajícím projektům.⁸⁶ Vůli aktivně pokračovat v této agendě potvrdila i nová vláda v čele s Mateuszem Morawieckým s cílem zabránit eventuálním snahám o vytvoření evropské alternativy pro Severoamerickou alianci.⁸⁷

V průběhu roku 2018 vyjádřilo Polsko záměr vstoupit do dalších sedmi projektů. Všechny iniciativy, do kterých se prozatím polská vláda zapojila, charakterizuje jejich čistě armádně-technická podstata. Nabízejí totiž možnost podpůrného posílení činnosti NATO, či dokonce zaplnění některých mezer Severoatlantické aliance. Potenciál PESCO spatřoval kabinet Mateusze Morawieckého také v posílené spolupráci na regionální bázi, například na úrovni Visegrádské čtyřky nebo Bukurešťské devítky.⁸⁸ Na podzim 2019 tak došlo k prvním jednáním o možné podobě této spolupráce mezi představiteli Polska, Česka, Slovenska a Maďarska.⁸⁹ Stále aktivnější roli se Polsko snažilo hrát při získávání prostředků z Evropského obranného fondu, ze kterého je možno financovat společné obranné projekty především ve zbrojním průmyslu.

3.3.2. Migrační a azylová politika

Ve zkoumaném období mezi léty 2018-2019 měla migrační a azylová politika daleko menší význam než během působení vlády Beaty Szydłové. Pokles zájmu o tuto oblast souvisel zejména s diametrálně nižším přílivem migrantů, než tomu bylo v letech 2015-2017. I přesto se od roku 2017 táhl soudní proces u Evropské soudního dvora pro porušení závazků vyplývajících z primárního práva. Soudní dvůr nakonec rozhodl až v květnu 2020, když

⁸⁶ Marcin Terlikowski, „PeSCo: the Polish perspective“.

⁸⁷ Informacja 2019.

⁸⁸ Marcin Terlikowski, „PeSCo: the Polish perspective“.

⁸⁹ Cooperation of the Visegrad Group beneficial for the security in the region, gov.pl, staženo 30. 6. 2020, <https://www.gov.pl/web/national-defence/cooperation-of-the-visegrad-group-countries-beneficial-to-security-in-the-region>

rozhodl, že Polsko porušilo unijní právo, když nepřijalo ani jednoho migranta.⁹⁰

Vláda Mateusze Morawieckého však rozhodnutí nepřijmout uprchlíky hájila jako správné rozhodnutí. Ministr zahraničí Czaputowicz rovněž ve svém projevu v březnu 2019, že negativní postoj zemí Visegrádské čtyřky k povinným kvótám pomohlo formovat stanovisko celé Evropské unie, která nakonec od obligatorního přerozdělování žadatelů o azyl upustila.⁹¹

3.3.3. Energetická a klimatická politika

Oblast energetiky a ochrany klimatu byla v roce 2018 a 2019 jednou z těch oblastí, kde došlo k největšímu pokroku. Směr, jakým se řešení této problematiky vydalo, byl však velmi odlišný cílů, které inspirovaly polskou vládou v roce 2015 při prosazování projektu energetické unie. Tendence k většímu důrazu na proměnu energetického průmyslu směrem k udržitelným zdrojům byla patrná již za vlády Beaty Szydłové. Od roku 2018 však docházelo k prosazování ještě ambicióznější energetické a klimatické politiky s cílem splnit požadavky definované v rámci pro oblast klimatu a energetiky pro rok 2030.⁹²

Přesto Polsko dokázalo dosáhnout dílčích úspěchů. Legislativní úpravy se dočkala oblast tranzitu plynu z třetích zemí. Tato směrnice o zemním plynu nově stanovuje, že plynovody ze zemí mimo EU budou nyní podléhat pravidlům vnitřního trhu EU.⁹³ Zabránit výstavbě plynovodu Nord Stream 2 se tím sice nepodařilo. Byl však alespoň vytvořen právní rámec do budoucna. Na konci roku 2019 se vlády Norska, Dánska také dohodly na výstavbě plynovodu Baltic pipe, který propojí bohatá norská naleziště v Severním moři s nově rozšířeným přístavem ve městě Świnoujście. Evropská unie navíc na projekt poskytne dotaci ve výši 215 milionů euro.⁹⁴

⁹⁰ Marta K. Nowak, TSUE: Polska złamala prawo nie przyjmując uchodźców, staženo 30. 6. 2020, <https://oko.press/tsue-polska-zlamala-prawo-nie-przyjmujac-uchodzcow-tvp-uchodzczy-maja-koronawirusa/>

⁹¹ Informacja 2019.

⁹² EU energy union, 205.

⁹³ Energy Union, Consilium.europa.eu, staženo 30. 6. 2020, <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/energy-union/>

⁹⁴ Matthew Holroyd, Baltic pipe project deal agreed to build gas pipeline under sea between Denmark and Poland, staženo 30. 6. 2020. <https://www.euronews.com/2020/05/05/baltic-pipe-project-deal-agreed-to-build-gas-pipeline-under-sea-between-denmark-and-poland>

Závěr

V rámci analýzy vlivu aktivace článku 7 Smlouvy o Evropské unie na tři roviny evropské politiky Polska v letech 2015-2019 došla tato bakalářská práce k následujícím závěrům.

K nejvýraznějším přímým vlivům zahájení mechanismu ochrany byla markantní změna rétoriky představitelů polské vlády. Na začátku politického působení se politici Práva a spravedlnosti reprezentující polský stát vyjadřovali nesmírně kriticky především vůči samotnému projektu Evropské unie, ale také vůči některým členským státům. Vláda Beaty Szydłové se snažila působit nekompromisním a asertivním přístupem, což souviselo rovněž s předvolebními sliby o radikálním odklonu od údajně příliš servilní politiky předchozí polické garnitury a od nadbíhání některým partnerům. Po rekonstrukci vlády na konci roku 2017 došlo k výraznému obratu. Představitelé vlády se snažili působit konstruktivním dojmem, přicházeli s novými vizemi a zdůrazňovali benefity členství Polska v Evropské unii. Nekompromisní stanovisko však kabinet Mateusze Morawieckého zastával vždy v souvislosti se sporem s Evropskou komisí ohledně vnitrostátních reforem.

K přehodnocení koaličního chování polské vlády vůči klíčovým členským státům došlo během zkoumaného období hned dvakrát. Poprvé v odpovědi na britské referendum o setrvání v Evropské unii a podruhé, po rekonstrukci vlády, kdy se polská vláda de facto vrátila ke koaličním preferencím předchozích koaličních vlád Občanské platformy a Polské strany lidové. Tato změna však rozhodně neměla rozměr hodnotový, ale čistě pragmatický, jelikož si Varšava uvědomovala, že po vystoupení Spojeného království z EU bude pozice německo-francouzského tandemu neochvějná. Vztahy na regionální úrovni spor o vládu práva neohrozil.

Na konkrétní sektorové politiky měl spor mezi polskou vládou a Evropskou komisí pouze minimální vliv. Aktivace mechanismu ochrany základních hodnot se přímo nedotkla ani společné bezpečnostní a obranné politiky, migrační a azylové politiky či oblasti energetiky a ochrany klimatu. Patrný je ovšem nepřímý vliv, který vedl k určité ostrakizaci Polska ze strany dalších členských států. V důsledku toho měla vláda Mateusze Morawieckého občas problém s nalezením partnerů pro prosazování svých cílů. Příkladem může být osamocená pozice Polska při hledání spojenců pro svou představu o vývoji energetické unie. Obecně však úspěšnost Varšavy při prosazování svých zájmů snižovaly jiné okolnosti, jako například špatná připravenost podkladů pro jednání o svých prioritách, nekonstruktivní

přístup založený pouze na kritice, nekoncepčnost nebo přílišné dbání na své ideové doktríny. Jak již bylo naznačeno výše, na proměnu evropské politiky polské vlády pod vedením politiků Práva a spravedlnosti měly vliv i další přidružené faktory. Tyto okolnosti však často svými důsledky převyšovaly význam sporu na ose Varšava-Brusel o porušování základních hodnot. Evropská politika byla rovněž často využívána a upravována pro potřeby vnitrostátního politického boje, především v období předcházejícím volby. Významným impulsem nejen pro změnu rétoriky, ale také k revizi koaličního chování představoval výsledek referenda o odchodu Velké Británie z EU, čímž došlo k narušení celé strategické koncepce polské vlády ohledně reformy směřování integračního procesu. Ztrátou deklarovaného největšího partnera přišli politici Práva a spravedlnosti o půdu pod nohama a jediný prostředek, jakým mohli dosáhnout svého největšího, nejen předvolebního cíle – učinit z Polska regionální mocnost, která by dokázala reformovat Evropskou unii v duchu ideologických představ strany Jarosława Kaczyńskiego.

Summary

The comparative analysis of the impact of the activation of the article 7 TEU on the three dimensions of the Poland's European policy came into several conclusions.

The most remarkable effect of the activation was a considerable change of the rhetoric. At the beginning of its governance, the Polish ruling party, Law and Justice, strongly criticized not only the European Union itself, but also some of the member states. In order to meet with its election promises or more precisely to put an end to an alleged servile policy of its predecessors, the Beata Szydło's government chose the way of assertive and uncompromising attitude towards its partners in Europe. However, after the reconstruction of the Polish government in December 2017, another turn in rhetoric took place. Consequently, the new Polish government led by Mateusz Morawiecki seemed to act more constructively and responsively, emphasising the benefits of the Polish membership in the EU. Nevertheless, the Morawiecki's government kept its unyielding stance regarding the continuing dispute with the European Commission.

Considering the ability of the Polish governments led by Szydło and Morawiecki to form partnerships with other member states, two turning points could be highlighted. The first reconsideration of the possible partnerships happened in response to the results of the brexit

referendum and the second redefinition related to the government's reconstruction de facto resulted in return to the coalition policy of the previous governments led by the Civic Platform and the Polish People's Party. This considerable change of partners was purely pragmatic as the Law and Justice leaders realised that after the Brexit, the Franco-German tandem's supremacy in EU would be undeniable. However, the relations between Poland and its regional partners stayed unimpaired.

The impact of the dispute between Warsaw and the European Commission over the violation of the rule of law on the Poland's participation in particular European projects was insignificant. The activation of the mechanism in order to protect the fundamental values did not directly affect the Poland's activity in none of the European policies that were subject of study of this paper. On the other hand, the secondary effect connected with the key partnerships redefinition and partial marginalization of Poland was evident. For that reason, the Morawiecki's government struggled with finding any partners that would support its projects. For instance, the isolated position of Poland during the discussion over the future form and direction of the energy union could serve as an example. In general, the Warsaw's failure in achieving its goals was caused by other factors such as the insufficient preparation of the materials for the negotiations, Poland's unconstructive approach based on constant criticism, its lack of concept and excessive emphasis on ideology.

As stated before, the dispute between the Polish government and the Commission was not the only reason for the redefinition of the Poland's European policy under the rule of the Law and Justice party. Moreover, these factors were very often even more predominant. What is more, the European policy was frequently adjusted and used in the domestic affairs, especially before the election. The decision of the United Kingdom to leave the EU served as a great impulse for the Polish government to significantly change its rhetoric and to revise its coalition preferences. The loss of the most important partner severely undermined the Polish concept of the reform of the European Union. In consequence, the great Jarosław Kaczyński's plan to make Poland a regional power and to reform EU according to his

political views failed.

Použitá literatura

Vít Hloušek a Lubomír Kopeček, *Politické strany: původ, ideologie a transformace stran v západní a střední Evropě* (Praha: Grada, 2010)

Nóra Lázár, „Eurocepticism in Hungary and Poland: A Comparative analyses of Jobbik and The Law and Justice Parties“, *Politeja* 33, č. 1 (prosinec 2015)

Krzysztof Zuba, „Polski euroceptycyzm w kontekście dylematów teoretycznych i porównawczych“, *Politeja* 33, č. 1 (prosinec 2015)

Anna Pacześniak, „Euroceptycyzm polskich partii politycznych – ile w tym przekonania, a ile pragmatyzmu?“, *Politeja* 33, č. 1 (prosinec 2015)

Aleksandra Gawlikowska-Fyk, „Nord Stream 2: gazociąg podziałów“, *Infos zagadnienia społeczno-gospodarcze*, č. 13 (2017): 4, file:///C:/Users/User/Downloads/nord-stream-2-political-and-legal-aspects_Content%20File-PDF.pdf

Rocznik strategiczny: przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2016)

Rocznik strategiczny: przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2017)

Rocznik strategiczny: przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2018)

Rocznik strategiczny: przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2019)

Jo Harper et al., *Poland's memory wars: essays on illiberalism* (Budapest: Central European University Press, 2018)

Adam Balcar et al. „Jaka zmiana? Założenia i perspektywy polityki zagranicznej rządu PiS“ (Warszawa: Instytut im. Stefana Batorego, 2016)

Adam Balcer, Piotr Buras, Grzegorz Gromadzki et al., W zwarciu: Polityka europejska rządu PiS (Warszawa: Fundacja im. Stefana Batorego, 2017)

Dimitry Kochenov a Laurent Pech, „Better Late than Never? On the European Commission’s Rule of Law Framework and its First Activation“, *Journal of Common Market Studies* 54, č. 5 (2016): 1062-1074, DOI: 10.1111/jcms.12401.

Arne Niemann a Natasha Zaun, „EU Refugee Policies and Politics in Times of Crisis: Theoretical and Empirical Perspectives“, *Journal of Common Market Studies* 56, č. 1 (2018): 3-22, DOI: 10.1111/jcms.12650.

Anna Radwan Rohrenscheff et al., *15 lat v Unii Europejskiej. Raport* (Warszawa: Instytut in.europa, 2019), <http://ineuropa.pl/in15/>.

Marcin Terlikowski, „PeSCo: The Polish Perspective“, *Armament Industry European Research Group*, č 32 (říjen 2018)

Marcin Kleinowski, „Poland’s Ability to Build Blocking Coalitions After Brexit“, *Politeja*, č. 63 (2019)

„Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2016 roku“, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, stażeno 22. 5. 2020, <https://www.msz.gov.pl/resource/1f0508e2-c331-4be7-810b-aaadab63c8b8:JCR>

„Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej v 2017 roku“ Ministerstwo Spraw Zagranicznych, stażeno 22. 5. 2020, <https://www.msz.gov.pl/resource/03ddaf74-39db-4db7-abf3-c709842c4130:JCR>

„Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2018 roku“, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, stażeno 22. 5. 2020,

https://msz.gov.pl/pl/ministerstwo/minister/wystapienia/informacja_ministra_spraw_zagranicznych_o_zadaniach_polskiej_polityki_zagranicznej_w_2018_roku;jsessionid=4B97FB114A067FF8E4AC385C4DA52E6D.cmsap1p

„Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2019 roku“, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, stażeno 22. 5. 2020, <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/informacja-ministra-spraw-zagranicznych-o-zadaniach-polskiej-polityki-zagranicznej-w-2019-roku>

Volební program Práva a spravedlnosti 2014, staženo 15. 7. 2020, [file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar\\$DIa9980.5794/program_pis_2014.pdf](file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar$DIa9980.5794/program_pis_2014.pdf).

Aneta Zachová, „Soud EU zamítl žalobu Slovenska a Maďarska proti uprchlickým kvótám“, staženo 30. 7. 2020, <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/soud-eu-zamitl-zalobu-slovenska-madarska-proti-uprchlickym-kvotam/>

Almut Möller a Milan Nič, „Can Slovakia and the Czech Republic overcome Europe’s east-west divide?“, *European Council on Foreign Relations*, ecfr.eu, staženo 30. 6. 2020, https://www.ecfr.eu/article/commentary_can_slovakia_and_the_czech_republic_overcome_europes_east_west_d.

„Poland’s Prime Minister sacks ministers in move to mend ties with EU“, guardian.com, staženo 30. 6. 2020, <https://www.theguardian.com/world/2018/jan/09/poland-prime-minister-dismisses-senior-cabinet-members-law-and-justice-relations-eu-mateusz-morawiecki>

Pawel Zerka, „Poland’s facelift to win back friends in Europe“, www.ecfr.eu, staženo 30. 6. 2020, https://www.ecfr.eu/article/commentary_polands_facelift_to_win_back_friends_in_europe

Jan Szyszko, „Jak PiS udaje miłość do Unii“, www.polityka.pl, staženo 30. 6. 2020, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/1777674,1,jak-pis-udaje-milosc-do-unii.read>

Magda Komínková, „Spor Unie s Polskem a Maďarskem je zatím bez výsledku“, [www.euroskop.cz](https://www.euroskop.cz/9047/32363/clanek/spor-unie-s-polskem-a-madarskem-je-zatim-bez-vysledku/), staženo 30. 6. 2020, <https://www.euroskop.cz/9047/32363/clanek/spor-unie-s-polskem-a-madarskem-je-zatim-bez-vysledku/>

„Cooperation of the Visegrad Group beneficial for the security in the region“, [gov.pl](https://www.gov.pl/web/national-defence/cooperation-of-the-visegrad-group-countries-beneficial-to-security-in-the-region), staženo 30. 6. 2020, <https://www.gov.pl/web/national-defence/cooperation-of-the-visegrad-group-countries-beneficial-to-security-in-the-region>

Marta K. Nowak, „TSUE: Polska złamala prawo nie przyjmując uchodźców“, staženo 30. 6. 2020, <https://oko.press/tsue-polska-zlamala-prawo-nie-przyjmujac-uchodzcow-tvp-uchodzcy-maja-koronawirusa/>

„Energy Union“, [Consilium.europa.eu](https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/energy-union/), staženo 30. 6. 2020, <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/energy-union/>

Politické skupiny v EP, staženo 25. 6. 2020, <https://www.euroskop.cz/9254/sekce/politicke-skupiny-v-ep/>

Jan Cienski a Lilly Bayer, „Central Europe celebrates von der Leyen and Michel’s candidacies“, [www.politico.eu](https://www.politico.eu/article/central-europe-celebrates-ursula-von-der-leyen-and-charles-michel-candidacies/), staženo 25. 6. 2020, <https://www.politico.eu/article/central-europe-celebrates-ursula-von-der-leyen-and-charles-michel-candidacies/>

Matthew Holroyd, Baltic pipe project deal agreed to build gas pipeline under sea between Denmark and Poland, staženo 30. 6. 2020, <https://www.euronews.com/2020/05/05/balticpipe-project-deal-agreed-to-build-gas-pipeline-under-sea-between-denmark-and-poland>

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno: Fabian Byrtus
E-mail: byrtusf@gmail.com
Studijní obor: Mezinárodní teritoriální studia
Semestr a školní rok zahájení práce: zimní semestr 2019/2020
Semestr a školní rok ukončení práce: letní semestr 2019/2020
Vedoucí bakalářského semináře: prof. PhDr. Michal Kubát, Ph.D.
Vedoucí práce: Mgr. Jan Váška, Ph.D.
Název práce: Vliv aktivace článku 7 SEU na evropskou politiku Polska
Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek): Po vítězství strany Právo a spravedlnost v parlamentních volbách v roce 2015 došlo k radikální změně přístupu k evropské politice. Politici PiS odmítali politiku působení v hlavním integračním proudu, kterou vyznávaly předchozí koaliční vlády Občanské platformy a Polské strany lidové. Místo toho prosazovali asertivní a suverenní přístup v evropských otázkách s cílem reformovat EU podle svých národně-konzervativních představ. Jejich snažení však částečně narušil spor s Evropskou komisí, která v některých vnitrostátních reformách spatřovala možné ohrožení vlády práva, tedy jedné ze základních hodnot EU. Cílem práce je tedy analýza vlivu aktivace článku 7 Smlouvy o Evropské unii na evropskou politiku Polska za vlád Beaty Szydlové a Mateusze Morawieckého, s důrazem na tři roviny této politiky: rétorickou, hledání koaličních partnerů mezi dalšími členskými státy a v souvislosti s konkrétními evropskými politikami.
Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek): Původní název práce, tak jak byl definován v prvních tezích, zněl "Proměna vztahů Polska k EU za vlád PO a PiS". Takto nastavená práce by však svým rozsahem zřejmě neodpovídala požadavkům pro bakalářskou práci, jelikož by se snažila pokrýt příliš dlouhý časový úsek od roku 2005 až do roku 2019. Nutné proto bylo zúžení tématu pouze na období dvou vlád Práva a spravedlnosti mezi léty 2015-2019.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu): Úvod 1. Strana Právo a spravedlnost a její ideologické ukotvení 1.1. Přístup Práva a spravedlnosti k evropské integraci 2. Evropská politika vlády Beaty Szydlové 2.1. Rétorika 2.2. Koaliční chování 2.2.1. Německo 2.2.2. Francie 2.2.3. Velká Británie

- 2.2.4. Regionální spolupráce
- 2.3. Evropské politiky
- 2.3.1. Společná bezpečnostní a obranná politika
- 2.3.2. Migrační a azylová politika
- 2.3.3. Energetická a klimatická politika
- 3. Evropská politika Polska za vlády Mateusze Morawieckého
- 3.1. Rétorika
- 3.2. Koaliční chování
- 3.2.1. Německo
- 3.2.2. Francie
- 3.2.3. Regionální spolupráce
- 3.3. Evropské politiky
- 3.3.1. Společná bezpečnostní a obranná politika
- 3.3.2. Migrační a azylová politika
- 3.3.3. Energetická a klimatická politika
- Závěr

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):

Vít Hloušek a Lubomír Kopeček, *Politické strany: původ, ideologie a transformace stran v západní a střední Evropě* (Praha: Grada, 2010)

Nóra Lázár, „Euro scepticism in Hungary and Poland: A Comparative analyses of Jobbik and The Law and Justice Parties“, *Politeja* 33, č. 1 (prosinec 2015)

Krzysztof Zuba, „Polski eurosceptycyzm w kontekście dylematów teoretycznych i porównawczych“, *Politeja* 33, č. 1 (prosinec 2015)

Anna Pacześniak, „Euro sceptycyzm polskich partii politycznych – ile w tym przekonania, a ile pragmatyzmu?“, *Politeja* 33, č. 1 (prosinec 2015)

Aleksandra Gawlikowska-Fyk, „Nord Stream 2: gazociąg podziałów“, *Infos zagadnienia społeczno-gospodarcze*, č. 13 (2017): 4, file:///C:/Users/User/Downloads/nord-stream-2-political-and-legal-aspects_Content%20File-PDF.pdf

Rocznik strategiczny: przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2016)

Rocznik strategiczny: przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2017)

Rocznik strategiczny: przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2018)

Rocznik strategiczny: przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2019)

Jo Harper et al., *Poland's memory wars: essays on illiberalism* (Budapest: Central European University Press, 2018)

Adam Balcar et al. „Jaka zmiana? Założenia i perspektywy polityki zagranicznej rządu PiS“ (Warszawa: Instytut im. Stefana Batorego, 2016)

Adam Balcer, Piotr Buras, Grzegorz Gromadzki et al., W zwarciu: Polityka europejska rządu PiS (Varšava: Fundacja im. Stefana Batorego, 2017)

Dimitry Kochenov a Laurent Pech, „Better Late than Never? On the European Commission’s Rule of Law Framework and its First Activation“, Journal of Common Market Studies 54, č. 5 (2016): 1062-1074, DOI: 10.1111/jcms.12401.

Arne Niemann a Natasha Zaun, „EU Refugee Policies and Politics in Times of Crisis: Theoretical and Empirical Perspectives“, Journal of Common Market Studies 56, č. 1 (2018): 3-22, DOI: 10.1111/jcms.12650.

Anna Radwan Rohrenscheff et al., 15 lat v Unii Europejskiej. Raport (Warszawa: Instytut in.europa, 2019), <http://ineuropa.pl/in15/>.

Marcin Terlikowski, „PeSCo: The Polish Perspective“, Armament Industry European Research Group, č 32 (říjen 2018)

Marcin Kleinowski, „Poland’s Ability to Build Blocking Coalitions After Brexit“, Politeja, č. 63 (2019)

„Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2016 roku“, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, stażeno 22. 5. 2020, <https://www.msz.gov.pl/resource/1f0508e2-c331-4be7-810b-aaadab63c8b8:JCR>

„Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej v 2017 roku“ Ministerstwo Spraw Zagranicznych, stażeno 22. 5. 2020, <https://www.msz.gov.pl/resource/03ddaf74-39db-4db7-abf3-c709842c4130:JCR>

„Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2018 roku“, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, stażeno 22. 5. 2020, https://msz.gov.pl/pl/ministerstwo/minister/wystapienia/informacja_ministra_spraw_zagranicznych_o_zadaniach_polskiej_polityki_zagranicznej_w_2018_roku;jsessionid=4B97FB114A067FF8E4AC385C4DA52E6D.cmsap1p

„Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2019 roku“, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, stażeno 22. 5. 2020, <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/informacja-ministra-spraw-zagranicznych-o-zadaniach-polskiej-polityki-zagranicznej-w-2019-roku>

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		